

Караєва Т.В. Організація навчання іноземної мови в умовах глобалізації //Т.В.Караєва// Матеріали ХХІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: (31 жовтня, 2017): Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький: Державний вищий навчальний заклад «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», 2017.

ПЕДАГОГІКА

УДК 378.14

Тетяна Караєва

(Мелітополь, Україна)

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У статті окреслено проблеми, що потребують вирішення у навчанні іноземної мови студентів немовних спеціальностей; запропоновано шляхи їх подолання для гармонізації з вимогами Європейських стандартів до випускників вищих навчальних закладів освіти.

Ключові слова: навчальна автономія, інформативна компетенція, змішане навчання.

Abstract. The problems needed to be solved when teaching foreign language for students not-majoring it have been defined in the article; the ways to overcome these difficulties have been proposed to correspond to European standards for University graduates.

Key words: learning autonomy, informative competence, blended learning.

Сучасне суспільство в умовах глобалізації характеризується високим рівнем соціальної взаємодії завдяки розвитку засобів масової комунікації та можливостям Інтернету, які надають широкий доступ до інформаційного простору. Попит сучасного суспільства у фахівцях визначає значущість освіти як пріоритетної сфери діяльності. Тому навчання іноземної мови у ВНЗ стає життєво необхідним практично у всіх сферах діяльності людини завдяки

суспільним процесам розширення міжнародних зв'язків та інтернаціоналізації практично всіх аспектів громадського життя.

У зв'язку з цим виникає необхідність розробки та застосування таких методів викладання сучасних мов, які б задовольняли вимогам щодо стимулювання незалежності думки, судження та дії у зв'язку з соціальними вміннями та відповідальністю, які є пріоритетними для життя у демократичному суспільстві [1, с.4].

Згідно стандартів щодо рівнів володіння мовою випускник університетів немовного напрямку має досягти рівня незалежного користувача мови, що передбачає здатність до аналізу та синтезу; вміння організувати та планувати процес; навички роботи на комп'ютері та обробки інформації; здатність вирішувати проблеми, приймати рішення; критичне осмислення; здатність до роботи в складі команди; виконання етичних зобов'язань; наявність навичок міжособистісного спілкування; спроможність до усної та письмової комунікації рідною мовою; знання другої (іноземної) мови.

Такі вимоги зумовлюють необхідність розробки нових підходів до навчання дисциплін «Іноземна мова» (ОКР «Бакалавр») та «Ділова іноземна мова» (ОКР «Магістр») як обов'язкових у немовному ВНЗ; впровадження інноваційних технологій, які уможливають ефективне засвоєння та оперування студентами іноземною мовою як засобом міжкультурної комунікації для вирішення проблем, пов'язаних з професійною діяльністю, потребують досягнення ними: 1) рівня сформованості професійної іншомовної комунікативної компетенції; 2) готовності до ділового спілкування з представниками інших культур; 3) адаптивності до швидких змін у середовищі; 4) здатності до прийняття рішень у динамічному континуумі.

Не зважаючи на те, що останнім часом дослідниками України розроблено чимало методик для навчання іноземної (англійської) мови майбутніх фахівців у ВНЗ різного профілю з формування компетенцій для успішного виконання ними виробничих функцій (Ю.В.Баклаженко, А.Д.Виселко, З.І.Дзюбата, Л.Я.Личко, М.М.Метьолкіна, О.А.Нестеренко, Н.А.Новоградська-Морська,

О.І.Каменський, Т.М.Корж, О.Л.Огурцова, Ю.В.Петровська, Л.Ф.Рудакова), проте, аналіз літературних джерел виявив суперечності між потребою у висококваліфікованих фахівцях та недостатнім рівнем сформованості відповідних умінь таких фахівців, що негативно впливає на ефективність їх трудової діяльності.

Відтак, залишається актуальною потреба у врахуванні освітою розмаїття тенденцій, факторів, принципів з метою максимального пристосування до потреб розвитку суспільства потреб конкретного індивідуума [2], відтворених у розробленні та впровадженні відповідних методик навчання.

Мета статті - окреслити проблеми, які потребують вирішення у навчанні іноземної мови студентів немовних спеціальностей та запропонувати шляхи їх подолання в умовах глобалізації.

У проєкті Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки визначено основні пріоритети державної політики в галузі освіти, наголошено на необхідності перебудови системи навчання шляхом її гармонізації, окреслено шляхи інтеграції освіти в європейський та світовий освітні простори [3].

Гармонізація освітнього простору України означає узгодженість освітніх пріоритетів, цілей, принципів, положень, норм, градації дипломів, ступенів і кваліфікаційних рівнів, системи кредитів (ECTS), стандартів якості з європейськими. А глобалізація (за словником Lingvo) – поширення впливу будь-якого процесу або явища за межі країни. Тобто, глобалізація передбачає процес зближення національних культур на основі загальнолюдських цінностей і є об'єктивною реальністю сьогодення.

Безумовно, реалізація наведених процесів вкрай необхідна з причин підготовки навчальними закладами неконкурентоспроможних фахівців, оскільки їх навчання здійснюється все ще за старими стандартами і не є орієнтованим на сучасні потреби бізнесу, результатом чого стає невідповідність між реальним попитом на ринку праці та пропозицією. Тому, стає вкрай необхідним визначення потреб суспільства у підготовці

кваліфікованих фахівців; запровадження нових моделей підготовки на засадах компетентнісного підходу; врегулювання існуючих та запровадження нових спеціальностей; зміни змісту та технологій організації навчального процесу; ефективний менеджмент вищої школи; узгодження стандартів з існуючими у освітянському просторі Європи [2]. Очікуваним результатом «європеїзації» навчального процесу в українських ВНЗ має стати сприяння студентському самовиявленню, що здебільшого забезпечується мобільністю, привабливістю, працевлаштуванням [4].

Для формування незалежних користувачів мови в процесі навчання іноземної мови студентів немовних ВНЗ необхідно, перш за все, забезпечити умови саме для надання та розвитку навчальної автономії студентів, яка розглядається як внутрішня незалежність, готовність і здатність самостійно приймати рішення під час виконання продуктивної навчальної діяльності, планувати, оцінювати, корегувати, удосконалювати свої дії, нести відповідальність за її результати в контексті професійного становлення [5, с.3].

Це є досить складним завданням для освітян, оскільки досягти цього можливо лише за умов застосування гуманістичних підходів у процес навчання організації мотиваційного типу [6, с.112], які, на відміну, від класичних та системно-орієнтованих, забезпечують можливість надання особливої уваги її учасникам та дозволяють враховувати їх реакцію на різноманітні спонукальні стимули, тобто базується на суто гуманістичних принципах. Модель саме такої організаційної структури доцільно застосовувати у процес навчання іноземних мов.

Відтак, необхідною передумовою для формування незалежних користувачів мови за умов суб'єктно-суб'єктних відносин між учасниками навчального процесу, попри все, є реалізація навчальної автономії тих, хто навчається .

Альтернативою вирішення наведеної проблеми може стати перебудова процесу навчання із застосуванням елементів «змішаного навчання» (blended learning), яке поєднує звичайні аудиторні заняття з широким використанням

новітніх технологій таких як Інтернет [7, с.7]. Використання комп'ютерів як засобу комунікації шляхом здійснення студентами Інтернет пошуку фахової інформації на англomовних сайтах для виконання навчальних завдань сприятиме інтенсифікації процесу навчання іноземних мов, розвитку англomовної інформаційної компетенції [8, с.138] у тих, хто навчається, яка розглядається як здатність фахівця (сформованість відповідних умінь) ефективно знаходити та використовувати потрібну йому фахову інформацію через усі доступні англomовні канали і, перш за все, через канали, які надаються сучасними інформаційними технологіями.

Доцільність впровадження такого підходу для навчання іноземних мов у немовному ВНЗ доведено практикою та здійснюється на основі принципів, рекомендованих фахівцями для гармонізації освітнього простору у відповідності з Європейськими вимогами.

З наведеного бачимо, що навчальний процес, безумовно, потребує внесення змін для досягнення поставлених задач сьогодення, а саме:

1) створення такого навчального середовища, в якому б студенти мали змогу бути якомога більш автономними в процесі набуття навичок та розвитку умінь в процесі оволодіння мови, що вивчається [9, с.3];

2) добору та застосування у навчальному процесі таких навчальних матеріалів, які б уможливили реалізацію творчого потенціалу студентів через їх участь у рольових/ділових іграх, проектній роботі, презентаціях самостійно дібраного ними матеріалу з англomовних ресурсів і т. ін.;

3) розробки підручників та посібників, які б слугували джерелом значущої соціолінгвістичної та прагматичної інформації.

Запропонований підхід до навчання іноземної мови виходить з таких базових положень: 1) цілком комунікативної природи всіх видів навчальної діяльності, тобто навчання через виконання реальних практичних дій, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю (interactive and experiential learning); 2) орієнтованому на змісті навчанні (content-based learning); 3) передбачає звернення студентів до роботи в Інтернеті, зокрема до пошуку

матеріалів для виконання творчих професійно орієнтованих навчальних завдань на англomовних Інтернет сайтах.

Потребують, також, виокремлення специфічні для реалізації впровадження у навчальний процес конструктивістської методики змішаного навчання принципи [10, с. 169]:

- 1) автентичності навчальних матеріалів;
- 2) автентичності навчальної діяльності та навчальної комунікації студентів;
- 3) інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності;
- 4) розвитку англomовної інформаційної компетенції.

Висновки. З наведеного виходить, що навчання іноземної мови за методикою змішаного навчання має певні переваги, оскільки: 1) розкривається мотиваційний потенціал студентів в процесі виконання ними творчих завдань; 2) навчальний процес регулюється та коригується значною мірою самими студентами в процесі формування та розвитку їх навчальної автономії; 3) набуває розвитку інформаційна компетенція студентів в процесі їхнього пошуку відповідної інформації в Інтернеті; 4) набувають розвитку інтегровані вміння тих, хто навчається, в процесі виконання ними прагматичних навчальних завдань.

З урахуванням наведених переваг запропонований підхід заслуговує на увагу щодо впровадження у навчання іноземної мови студентів немовних ВНЗ.

Подальших досліджень потребує теорія та методика навчання іноземних мов для ділової професійної комунікації; розробка методик навчання з урахуванням сучасних вимог до майбутніх фахівців, гармонізованих з європейськими; виявлення можливостей застосування інтерактивних методів у навчанні іноземних мов, які б сприяли на етапі спеціалізації створенню умов для надання та реалізації творчої автономної діяльності студентів.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання /Наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Захарчин Р.М. Гармонізація відносин вищої школи і ринку праці як необхідна умова інноваційного розвитку суспільства / Р.М. Захарчин.- Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf> .
4. Калінічева Г. Євроінтеграційний поступ системи вищої освіти України: нові можливості чи рові проблеми?/ Г. Калінічева. - Режим доступу: <http://viche.info/journal/1594/>
5. Караєва Т.В. Методика навчання ділової англійської мови з урахуванням рівня автономії студентів економічних спеціальностей: автореф. дис...канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. В. Караєва; Південноукраїнський держ. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. – Одеса, 2010. – 21 с.
6. Месарович М. Теория иерархических многоуровневых систем: пер. с англ. /М.Месарович, Д. Мако, И. Такахара. – М.:Мир, 1973ю – 344 с.
7. Sharma P.Blended learning. Using technology in and beyond the language classroom / P.Sharma, V.Barrett // Oxford: Macmillan, 2007. - 160 p.
8. Методика навчання англійської мови студентів-психологів: монографія/ О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко, Ю.В. Дегтярьова та ін./за наук. ред. О.Б.Тарнопольського. – Д.: Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля, 2011.– 264 с.
- 9 Autonomy and Independence in Language Learning / Ed. by P. Benson and P. Voller. – London and New York: Langman, 1997. – 270 p.
- 10.Tarnopolsky O. Constructivist Blended learning Approach to Teaching English for Specific Purposes./ O. Tarnopolsky // London: Versita, 2012. – 254 p.